

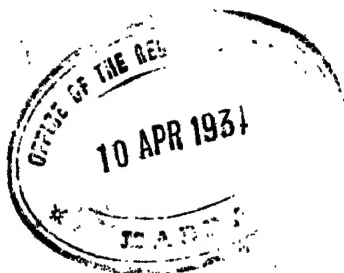
•
-

CHENNAKESAWA -

SATAKAM.

~~210~~
~~1934~~

~~P No 278~~
~~S/NO 8~~

S/NO 202
AENO 6513

BY,

G. KRISHNAMURTY.

విజ్ఞాపన.

ఈ శతకము నా బాల్యమందు (అనగా) 1921 - 22 సం॥లు మధ్య నా సోదరుని ప్రోత్సాహముచే పాశర్లపూడి వేలుపైన చెన్న కేశవస్వామిపై రచింపబడి వెంటనే ముద్రించుటకు సిద్ధపర్చబడి కారణాంతరములచే ప్రకటింపబడలేదు. దానిని నేను యథామాతృకగా సవరింపక ముద్రించుటవల్ల నచ్చటచ్చటఁ గొన్ని దోషములు కలిగియున్నది. ద్వితీయ ముద్రణమున దోషములు పరిష్కరించి ప్రచురింప గలవాడను. సాధ్యమయినంతమట్టుకు తిప్పిష్టలు జూపియన్నాను. ఈ శతకముద్రణకు ముందు పద్యముల classification జేసి వ్రాయుటకు సాయపడిన మ॥రా॥శ్రీ॥ Y. కామరాజు, S. వెంకట దీక్షితులు గార్ల కెంతయేని కృతజ్ఞత జూపుచున్నాను.

గృ० యశ్వ० కర్త.

చెన్న కేశవ శతకము.

- ఉ॥ శ్రీ కిరవైనబుచ్చి సృపకేశరు పట్టపుడేవి భర్తతో
 లోకముఁబాసి దానచిఁలొబడఁ దన నకార్యచిహ్ను మై
 వీకఁదనర్పు నీపురపు పిప్పలకాఖల మూటి నెంచునే
 బ్రాకట సత్కవిత్య పరిపాటవమొప్పుగఁ జెన్న కేశవా! 1
- ఉ॥ సాయనిదీక్ష నేనొక ప్రభాతమునక బాలమేగివచ్చి వా
 తాయనమారుతోర్ములు మదఁబొనరింపగ నింట భోజరా
 జీయముఁ జూచు న్దరికిఁ జీరివచించె మదగ్గజుండు నా
 రాయణమూర్తి కుండమకరంద సమోక్షులఁ జెన్న కేశవా! 2
- చ॥ అతులపరి శ్రమన్నడనినట్టి కవిత్వమలంతఁ బోవగాఁ
 గుతుక మొనర్చ కంతమునఁగూర్చు కిరీటము చెన్న కేశవుక
 శతక మనేక నీతిమతసాగముక నిర్గుణపు స్త్విసాంగ సం
 స్కృత విపులం బొనర్చుమనె సోదరుఁ డేదైః జెన్న కేశవా! 3
- ఉ॥ అనయొసంగువాఁడు నిఖిలాగమవేది మదగ్గజుండు సం
 ధానకవిత్వ మాంధ్రము సమంచితవర్ణన వాసుదేవు గా
 ధానకమింక లోటునకుఁ దక్క నేల వచించు నేర్పుక
 బోని కవిత్వసంపదను బుష్కరలోచన చెన్న కేశవా! 4
- ఉ॥ ప్రేరకుడెన్న వ్రాసి వినిపించుట యీపురినున్న నిన్న వా
 కూరకపోవు ఘనము లనూనఘలప్రద హేతువుతో నిరా
 ధారకవిత్వవల్లరి యధాశ్రయ వృక్షమునై తనర్చి నీ
 కేర కవిత్వమాది వినిపించుచునుండుట చెన్న కేశవా!

చం॥ పటుతర సత్కవిత్వ పరిపాటినిఁ జాతకమర్మబోధమున్
ఘటనమొనర్చినట్టి కవిగండరగండుని నేదలంతు మందఁక
బటుతర శబ్దసంతతులు బ్రాబడిఁబోక తలంపునుండ వె
కటరమణమ్యూర్తిని ముఖముతిగాకను చెన్న కేశవా!

— ♦ సగుణశతకము. ♦ —

ఉ॥ సారసనేత్ర చక్రధరా తొరి జనార్దన కృష్ణ శక్తిమం
దార మూరి మాధవ గదాధర కేశవ వాసుదేవ నై
త్యారి చతుర్భుజామృత మహాంధ మధుద్విషకంపకై ట
ద్వైరి హిమవ్రతేత్ర ఘనసాప విభంజన ॥చ॥ 7

ఉ॥ కాళియదర్శ సంహరణ కంసవిభేదన ధేనుకాది
త్యోగ పరాసుకారిణ మహావిభవాసుర రావణాంత భూ
సోవిమోచనాయితమభాన్విత పాండవపక్షపాత భూ
తాలి కధిష్ఠవర్తన విధానచరిత్రము ॥చ॥ 8

ఉ॥ పేరణదూకు హసిని హరిని భుజంగముఁ జావయొక్కి కాం
తార తటాకకాతగ మతంగ ముగాచి ప్రిలంబుఁజంపి శృం
గారవని సముహముల కను సదాంకములుంచినట్టి యా
భిరకులాంగ వాటినుని వేడి నుతింతును ॥చ॥ 9

ఉ॥ పాలిత యుగ్రసేన పరిపాలిత పాండవపంచకా సమా
లోలధనంజ యాత్రపరిలోల విభంజనతత్త్వలోల వా
తూల సురద్విపాంతక విధుంతుడ సంధవహేతుభూత సా
తాశ సమర్పితోగ్ర బలివైత్య మురాంతక ॥చ॥ 10

చం॥ కమలసమిత్వ కక్షజిత కంచుకరాధ కుచాగ్రసాగ్ర సం
యమ యమలోకసాందిపసుతాగతకారణ కారణోద్భవా
దివ్యధన భావజాత వివిధేచ్ఛ విభంగుర లాభలోభ పా
పమయ సుయోధనాంత కృతభండవ కారణ ॥చ॥ 11

ఉ॥ పూతకి ప్రాణసంహరణ పుణ్యజనావనభౌమ జీరసం
ఘాత లయాంతకవ్రజనికాయ మనోహర ధేనుకాది సం

ఘాతన పద్మయోనిః హరిగర్వ విభగజన రుక్మిణేశ్వరసం
ఘాత లతాలవిత్ర సుముఖసిరవీక్షణ || చె ||

12

౧౧ || భావజయాప సావజనపావన రావణచైత్యపంక జై
రావణ బావదగపరితగోవ్రజ దత్తయాప సం
భావిత గుబ్బ సంయమిసభాప్రముఖ సీరదత్తరాజ్య సు
గీరదలంతు నిన్ను పరికింపఁగఁ జేమిమ || చె ||

15

౧౨ || నలినదళాక్ష మాధవజనాగ్రన శత్రుజితోగ్రచక్ర సం
కలితభుజాగ్ర పాండవనికొయసమరన వంశవర్త నో
జ్వలిత దవాగ్ని భోజన ముగ్ధశరీర సింధవ్య కేశవాయ భూ
లపురుషోత్తమాచ్యుత పతంగతురంగమ || చె ||

14

౧౩ || శాంతశరీర సర్వదృశ కాశ్యత భూతకృతే భవాయ స
ర్వాంతర మానశౌరి పరమాత్మ బకారి పవిత్రదేహ వి
శ్వాంతర సాక్షిభూత భవసాగర శోషణకుంభజాత భూ
తాంతరవరసియచరితా మధునూదన || చె ||

15

౧౪ || అంధక పాండ్రవృష్టి భవనాధిపజీవగతాసుభూత గ
ర్వాంధసుదామ సంహరణ రాసవిహారికేశవా జరా
సంధమృతార్కజాత పశుసంఘపరీక్షక మిత్రవింద పు
ష్పంధయ నిలజేణి పరిపాలితకాముక || చె ||

16

౧౫ || ఓ రవిసోమనేత్రయుగ యోపురుషోత్తమ యోహిరణ్య రే
తారుణదేహయో క్రతువిధానక యోప్రభవాయ కేశసం
హరక భక్తవత్సల మహాక్రతుపాలన పుణ్యకీర్త యో
వీరవత్త తీర్థకరజేణు కరాంచిత || చె ||

17

౧౬ || వాయుకదానవాంతక ప్రవరణ గహ్వరవరసియ శాం
తాయ విశోధనాయ విజితాత్మనసాగరశోషణాయ ని
లాయ చతుర్భుజాయ విమలాయ శమాయ కృతాత్మనాయానా
రాయ విశ్వభుగ్విభవరంజిత మాధవ || చె ||

18

ఉ॥ సురపతియాగభంజన విశోషణ శాలియ దండకూక సం
హరణ బకాదిహంసవిచిత్రాసురసంఘ ముకుంద ధర్మజా
ధ్వరపరిపాల శౌరి వృషభాసురజీవకృతాంతతుల్య సుం
దరనరకారిబంధితనితంబినికాముక ॥చ॥

19

ఉ॥ యాదవసీంహకృష్ణ యనుశ్చాయనకాపవిమోచనాంగ నా
మోదశుభాంగ రాధికవిమోహన నిగ్గుణ దంతకత్రివి
చ్ఛేదన భూతభావన కుచేల సమర్పిత దివ్యభాగ్య దా
మోదర పారిజాతపరిమోషక శ్రీధర ॥చ॥

20

ఉ॥ అంగవృషోపజాపకృత చుత్తు కిరీటికిరీటరక్షణ
సంగసమానరూప కరుణారస నారదగానలోల భూ
తాంగపతంగవాహనమతంగవగాంగవిభంగసంగతా
పాంగవిలోల భీష్మకవృషాత్మజసంగమ ॥చ॥

21

చం॥ గురుకరుణార్ద్రదృష్టి ముచికుండునిపై ధరపై గుచేలుపై
కరిపయిఁ గుబ్జపై మునులకాంతలపై హరిపై యశోదపైఁ
బరసిన నీకటాక్షులై లవంబాకఁ గొంచెముఁజూపు నాకు నీ
చరణమునమ్మి నాడగఁగ శౌరి గదాగ్రజ ॥చ॥

22

చం॥ నరుపయి యుగ్రసేనుపయి నారదుపై గుహ్యుకఁ గపీంధ్రుపై
హరిపయి గోపికాంగనలపై గిరిపై ద్విజుపై జటాయుపైఁ
బరసిన నీకృపాంగుధిలవాంబుకణంబునొకింతగాల్చు నీ
చరణ విసృప్తనూనములు చక్కగ నమ్మితి ॥చ॥

23

ఉ॥ వ్యాళమునందు భక్తజనపావనుడౌ భృవునందు గోపికా
జాలమునందు నందపశుజాలమునందు మునీందులందు పాం
చాలియొడక వహించిన రసార్ద్రకృపాంబు తుషారమింతపై
రాలులై నీవదాబ్జముతిరంబుగ నమ్మితి ॥చ॥

24

ఉ॥ పారునిపైఁ గుచేలుపయిఁ బావనిపై హరిపై కపీంద్రు మ
కూరలపై మహేంద్రుపయి కూరభుజంగముపై విముగ్ధులా

భీరలయందు దేవకివిభీషణులందునఁ జూపినట్లు ని
సారకృపార్ద్రదృష్టి నిడబాగిలి మొక్కడ ॥చె॥

25

ఉ॥ నారదగానలోల సుగుణాకరబృంద వనాంతమాగ్ధ సం
చార తృణాసుగాంతక తుషారమహీధరహాళి తాపసో
దార ముకుంద పాండవముదప్పద మాధవ సారసాక్ష సం
సార విమారదూరతర సంస్కృతిలోలుప ॥చె॥

26

చం॥ పతకతురంగ సంగర కృపాకృత కాననభల్లు కేశ వే
ల్లిత కేశచాపసంగత కులీన రథాంగకరాగ్రసాగ్ర భా
రత విదితాత్మ వర్తన పరాశర పట్టణవాస వాసవా
ర్చిత పదపద్మ దుర్విధ కుచేల సమార్చన ॥చె॥

27

చం॥ ఆతులగుణానురాగ వినయాంచితపార్థశతాంగసారధీ
పతలమనుష్యపానన కృపార్ణవ చౌర్యమానపాలనా
రతిపటితుల్యసుందర పరాశరపతనవాస వాసవా
ర్చితపదపద్మ దుర్విధకుచేలసమార్చన ॥చె॥

28

ఉ॥ నేడములుద్ధరించి యాతవేలధిరంబునఁ భూమిదాల్చి సం
వాదముల్లోఁ జయించి యలసాండుసభన్ వృషకేతుఁగ్గతుల
ఛేదమునచ్చెరాజులను చేయనిదేదిధరిల్లనివుఁ ని
పాదమునమ్మినాడ నను సావనుఁజేయ వె ॥చె॥

29

చం॥ హరినిహరించినాడెవు నహల్యనుబోచితి వజ్రకుండ
శరముబొడంగినాడెవు విశాలగ భీరవిదారకాంబువో
పరివృగునెత్తినాడెవు విపదశనున్నఁ గరీరయగాచి ఘ
ష్కరనిలయవ్వరించితివి కంజవిలోచన ॥చె॥

30

ఉ॥ వాసవదర్పభంజన విభాస్వర చంద్రవిలోక గర్వవ
త్సామరైత్యమర్దనాతాంత కీరీటిశతాంగసారధీ
వాసుకితల్పకల్పిత సుభాంగి నృగేంద్రశరీరయాపహా
నూసర వెల్లి నెత్తినయనూనకృపార్ణవ ॥చె॥

31

౨౦॥ కరమరయంగ నారదముఖాదిసందకుచేల్యవృషా
గరులఁ దలంపనేల కలికాలఁపు ధూర్జటిఁ గోపనామలకా
సరవిగబోలఁజాల నినుఁజాలి నుతించుటలందు దీనుడకా
గరుణవహించి నన్ను పుడు గావగ వడెద ॥చె॥

82

—♦ మహిమశతకము. ♦—

ఉ॥ ఉరగభయంకరోన్నతశిరోపరితాండవరంగ భూమి గు
నిరళయనోన్నతామలవిధిసవశేషభుజంగమంబు నీ
కిరయగతల్ప మందుఁదరిఁగాననిసింధువుఁ గాపురస్తలం
బరిమూరిఁగాదె నీచరితలచ్చుతమన్నిట ॥చె॥

83

ఉ॥ నీవుఁదిలంప సాగరులు నిర్జలమై నగరంబులెను నీ
భావనచేఁ పురంబులు కిబంధసముద్రములై ప్రవాహశే
ఖావిభవంబునొందుఁ నినుగావముసేయు సమర్థశక్తి నా
కేవిధి నెట్లు వచ్చు? పరికింపగ మూఢుడ ॥చె॥

84

చ॥ పరమఖలుండురావణుఁడు బాహుబలంబున లంకనీలుచున
ఖరుడుముఖాది సైనికులఁ గాపురముంచెను దండకాటనికా
పరమముసింద్రసంఘముల భారతదేశమునందుబాధలకా
బారియంగ జేయ చెల్లినవె బోరిజయింపవె ॥చె॥

85

ఉ॥ మేకొనినిన్ను మున్న యల మేటి పరాశరసంయమాశ్రమా
లోకత కచ్చిఁ గుంభజాఁడు లోలతగొన్ని దినంబులుండి ని
న్నకడఁ దాప్రతిష్ఠవెలయించిజనన్యువెఱుఁగి ఛన్నమా
పోకడఁగాంచి చెన్న హరిపోలిక బల్కిరి ॥చె॥

86

చ॥ అరసివివికమంచునుఁ నిజాశ్రమకాలపరాశరుండు నీ
ధరణిరచించిసంయమవిధానతనుండఁ నగస్త్యతాపసుం
డెఱిగి దవంతచ్చి రచించెను నిచ్చట నీప్రతిష్ఠ ని
ర్జరపరిపేక్షమాన జలజాలయవల్లభ ॥చె॥

87

— శృంగారశతకము. —

ఉ॥ రాసవిహారకీర్తి నొకరామకు రామకు మధ్య నెవ
తో సమయోచితాకృతి యథోచితవేషముబూని గ్రోవితో
భాసిలు మా సపద్మ మీరువాగులఁ గోపికలంటిరాగన
భ్యాసవిచిత్రలాస్యమున బాడుట నెంతును ॥చె॥ 38

ఉ॥ ఊదినగ్రోవియాలకుసముద్భవరాగవిరాగలె విశే
షాదరులె విహస్థలికఁ జయ్యన విచ్చెడిఁ గోపికాళిన్
మోదరతిప్రవీణతసముద్భవకౌతుకమిచ్చి బంతు దా
మోదరు మారసత్క్రియలు బుద్ధిదలంతును ॥చె॥ 39

చం॥ కిరము మయూరశీంచపరిసేవితమంగము యక్షకర్దమం
బెరసిగుగంధమివ్వగ యథేష్ఠితగోపకుబాగ్రసంగ్రహ
భరణకరాగ్ర రాధికనవాగతవర్తలపీనకర్కశా
కరకుచసర్వతాగ్రఘన కాళికసోదర ॥చె॥ 40

ఉ॥ వల్లరుబుల్లిజొంపములపాదపపాలిఫలాదిభారముల్
బల్లమువంగి మార్గమిరువాగులఁ నాతపమడగింప. సం
ధిలైదు నడలన్ దిరుగు దివ్యచరితునిఁ బద్మవాఘనిన్
వల్లవపల్లవాధరలవల్లభు నెంతును ॥చె॥ 41

చం॥ మకరపతాకగంగరసమాహ్వయలాంఛనవేణునాద మా
గకవనవాయువీచికలఁ గర్లరసాయనమైఁ దనర్చినన్
సకలముఁబాసి గాంతలభిసారికలె నినుగూడ రాగ చెం
తకు యమునాంబు తిన్నెలకుఁ దార్చుట నెంతును ॥చె॥ 42

ఉ॥ కాననపారిభద్రనగకల్పితడోలికఖట్వమంతు చం
ద్రాననరాధకుంభకుచరాజినఖాగ్రములందుఁమీటుచున్
సీనపయోధశోన్నతవిహితనూరుహశోమహారణా
నూనముదద్రదం బగు వినూత్నవిలాసుడ ॥చె॥ 43

చం॥ సరవిగ పారిజాతనగ కాళిక మర్చినఁ దీక్షుయ్యెలన్
దొరఁకొని రాధతో ముదముతో కుచకుంభములాత్మకక్షమం
దొరయఁగ దూగుటయ్యెలనఁ దూగెడు నీ తులశీవనాంతరాం
తరపరిపూతకేశిమనినాఁట దలంతును ॥చె॥

44

ఉ॥ చిత్రజవాణవహ్నులకుఁ జేవదొరంగి మనోరథవ్రజం
బుత్తది నేయఁదూతికలఁ బుచ్చి రమింపఁగఁ దెచ్చిపట్టి మే
నత్తను గూఁడు నిన్ను గనియాసలుబొందెడి వల్లవాంగనల్
చిత్రమలూర దృష్టులను సిగ్గుగబుచ్చువె ॥చె॥

45

ఉ॥ మాళిమయూరఫించ మొకమాదిరియైనమిటాఁగఁమొప్పు వా
హ్యలివిభాకరాత్మశపయస్విని ఘట్టములందుఁగ్రోవి పా
టీలలఁగుర్గు గోపికలఁబెంకికి దమ్మిర రాయఁభారిచే
వీలఁగ బంపి వాఁరి విలిపించి రమింపవె ॥చె॥

46

ఉ॥ సారసచక్రశబ్దములఁ జక్కగ గ్రోపికి మేళవించి శృం
గారముగా విచిత్రపరికల్పితచంద్రశిలాభీరామమై
తీరుగనున్న మెట్ల పయిదేశమునన్ సుషిరంబునూరు నీ
చారుచరిత్ర నెంచెదను సారసలోచన ॥చె॥

47

ఉ॥ కూటమికోప్పుమిఁగినిసి గోపముతోడ నిశీధమందు బృం
దాటవిలోఁని కంజములందట్టుచు బోవ నొకానొకండు నీ
కూటమి నొల్లనట్టి యలకోపితరాధలభింప కేశిలో
మాటలులేక తృప్తిపడి మాయవచింపవె ॥చె॥

48

ఉ॥ సంగరమందు పంకి శిరుజంపి విమానములో నయోధ్యకున్
చంగునవచ్చి నేతవయి సౌధములోన మహిజతో సుఖా
నంగవిహార వరి నలనన్యమెఱుంగక నే ప్రబార్థితా
సంగతినున్న నిన్గొలుతు సాగరభంజన ॥చె॥

49

చం॥ ఎవసి విహారకుంజముల కేగి నిశీధములందు కాంతునిన్
గనుటకు వార్షియున్న యలకాంతల కందరకన్ని యాభరై

మననీజతంత్రమందకు సమంబుగ బొందగ జేయు విశ్వరూ
పునునినుపాపసంహరణ బుద్ధి దలంతును ||చె||

50

—♦ ప్రకృతిశతకము. ♦—

చం॥ అరయ నిమేషమాదిగల యబ్దములెన్నిగతించు చాయువుకొ
హరణమొనర్చె గానిసమయంబగు నొక్కనిమేషమందు నీ
స్మరణమొలుంగ కాలమనిశంబునుబోయె వృధా! భవాబ్ధినే
సిగమని నమ్మిబొందితినిజేటు జనార్దన ||చె||

51

చం॥ పనిగొని నిన్నొకండు బలవంతమునెయి దలంచు భక్తికిన్
గనుగొన నెంతపాటిదది గాలవశంబున బక్త్యపాకమై
దనరనిదంచు నెంచ నిరతంబు ప్రయత్న మొనర్పజాలమిన్
మనుజుఁ డెఱిగఁకొబడుట మానఁడు నింతకు ||చె||

52

చం॥ అరయ నిమేషకౌష్ఠ్యధియామినిసంధ్యలుపక్షమాసవ
త్సరములనర్హిగ్రహితాశుభరంబునఁ నెల్లనేళలన్
గిరగిరఁ గాలచక్రిము నొకించుకఁ నాగక నీడ్చివెంచె నం
దరఘడియెన నిన్దలపనంతటి మూఢుడు ||చె||

53

ఉ॥ పూరియొడంగి బ్రహ్మకును భూమామామణిలెన్ని జేసినన్
వారికనిన్ను చెందును భవంబఖిలంబును నీవునిండుటన్
చేరెకుడైన చెమ్మిరకు రెగనిభిస్మముఁ నేమిజేయగా
గారణమాను నుర్విసటుగాచొక్క దైవము ||చె||

54

చం॥ పరిచయ పండితోత్తముల భావములుత్తముగాదు గొత్తతొ
గురువులభింప డెచ్చటను ఘోరవనంబుల నుండునేమొ నా
పరిచయభావ్యపాళి బలవంతమునెయ్య శంకబోవ నే
నరుడనుగాని గృష్ణుడిక నాకు లభింపడు ||చె||

55

ఉ॥ మీసలుగడమునైనిచి మీదికిబోవుట కూర్మకేశముల్
రాసులుగూర్చి ముక్తి పరంబగునట్టి విచిత్రమైన యీ

హాసరవల్లి దైవముల మారక నేలదలంప భుక్తిన్
బాసి నిశిధమంతకును పాప్యమడేటిది ||చె||

58

చం॥ నరుఁవలెఁ గోరజాలదగ నంతటి నెమ్మివహింపలేమి నే
ద్విరదముపార్కెనక్కపరి దేవనలేమి వలింపనట్లు న.
న్నరయఁ గుచేలుచందము కనన్దము బాల్యమునందునట్టిదా
పరిచయమేమి లేదిక భవాశ్రియముండెను ||చె||

57

చం॥ దొరకొని చింతనేయుటకుఁ దోచని భూరివిశంకటొన్నతా
భరమగు భీతిహేతువు భవాద్రి శిరంబునఁదాల్చి లేమికిన్
భరపడి ముందుబోవఁ దెరువాటువహించి ననిశ్చలాత్మ కా
తరమునఁ చేటునొందుటలు తద్ద్యము శ్రీధర ||చె||

58

చం॥ దొరకొనిఁ దీవయుయ్యెలలఁ దోడను వల్లపవల్లవాధరల్
హరివగు నిన్ను నాధనిడి యామినులందు కలింకకుంజ మం
దిరములఁ బూర్ణచంద్రకళదేజమొసంగ కలిందజాసరి
ద్దరులను నూచుభంగులు ముదంబుననెంతుచు ||చె||

59

ఉ॥ వానుడిమాఁటపోకడల నాటికినాఁడు బెలుంగుబాసలో
నానుడి ఛన్నశబ్దమది నాడగ చెన్నయటఁన్న మార్పుకున్
సానమునొండె కొద్దికృత తామరసాక్ష మనోజపాయ సం
ధానకుమివాహగిరి ధారణ శ్రీధర ||చె||

60

—♦ మానసశతకము. ♦—

చం॥ అలయును నెగ్గుచెందను మహద్భుతసంగతి నెట్టివస్తువుల్
గలసిజనించె మానసము గానీలకొక్కక్షణంబులోన వం
దలు పదిమార్లు లక్ష లయుతంబులు నర్బుద సంఖ్యలైన వాం
ఛలు జనియింపజేయుటకు సారసలోచన ||చె||

61

చం॥ తరుగని కామసంతతులఁ దామరతంపరలై యజనమున్
బెటుఁగునుగాని జావలిఁ పీఠివహించి ప్రపంచబాంధవం

బురలకయుండినన్ గుబుసమాడ్చుగతిన్ భవమాడ్చి నైజబం
భురపరతత్త్వమందుట లభోక్షజ మోక్షము || చె ||

62

చం॥ సిరిచెడి జీవయాత్రకతివిక్కుఁగుటిల్లి హృషీకపాలి గో
చరవిముఖత్వమొంద మది చక్రివిచారముఁ నే శుకున్న దు
ర్భరపుమనోరథాలి సురవర్తనవిమాన విహారలై మనో
భర మొనరించు పాణికి సువర్ణనవాంబర || చె ||

63

ఉ॥ వేసరవిందిరియంబుఁ ద్రివిష్టపరాజ్యసుఖంబుగల్గినన్
చేసినసేతకున్ ననటకెందియుఁ సారెకుపక్రమింపగాఁ
లోనెడుగానిఁ తృప్తి పడి లోయవు శేముషియిందిరియాలికి
నానటయున్న పట్టు నిది నైజమువాటికి || చె ||

64

ఉ॥ సిరిచెడి పెంపుకుంగి తగుచేతలులేక కుమారులెల్ల దు
స్థితికిరవైన దుర్జనుడు చేటులానర్చుచు జీవశేషమున్
బ్రతికిన పట్టుబుచ్చుటకుఁ బ్రాల్పడుగాని రమేశ నిన్ను నే
కతమున సంస్మరింప మది గాంక్షరహింపడు || చె ||

65

— ♦ సాంఘిక శతకం ♦ —

చం॥ పలచుట చక్కజేయుట శుభప్రదరూపముదాల్చుటాత్మ భ
ర ల వికసింపజేయుట కరంబనురాగము విద్యనేర్వకే
గలిగిన నైజవర్తనజగంబలరించెడు విద్యనేర్చినన్
పాలకు లికెంతవారగునొఁ బుష్కరలోచన || చె ||

66

ఉ॥ మోసము బానిసత్వ మిల మోసము వర్తకవృత్తి భిక్షు
స్మృపము యాచికానికి విపత్తు కవిత్వసమర్థనంబు ల
ధ్యాపకవృత్తి పంచమజన్మార్థకమయ్యెను యిట్టి సర్వలో
కాపదలందు నేడ్యము సుఖించిడు విభ్రుకు || చె ||

67

చం॥ కలిమికిని స్థలంపడని గాఢదరిద్రమొంగి జూడని
చ్చలు సుతదారపాత్రపరిచర్యకుఁ తానకమై భవాద్ధిలో

కలగి దివాంధమబిషడిఁ గారియఁతుంగినరీతిఁబోవు నీ
తలఁపు నెఱుంగకజ్జడిల తామరలోచన ॥చె॥

65

చ॥ జనకుడుమాధ్వు డాత్మజుడు శైవుడు గోడలు వైష్ణవంబు ద
మ్మనిడిగ కేశ మాత్మసతి బుద్ధమతంబు పితామహుండు వా
మనము గభస్తిదైవమత మత్తది గాగ గృహస్థులెం
డును జెడు నీపరీభుత్వమును దోడనెఱుంగమి ॥చె॥

69

—♦ నీతితత్వము. ♦—

చ॥ కనుఁగొని రూపురూపవలెగాని వ్రణంబు ఋణంబు కేశముం
చిన పరశేషమట్లు కడుఁచేటు సుఖాహు హతంబొనర్చి ద
మ్ముని మిగిలింప లేడియై మోసముఁజేసి మహిజ లఁకలో
మనికికి హేతువయ్యెగద మాధవ శ్రీకర ॥చె॥

70

ఉ॥ నెల్లదుజ్గాడ శివునకుఁ సేవకవృత్తి సభాగ్నిహోత్రకిఁ-
బల్లెల ద్రిమ్మరంజనరు పాసపుఁ జారణితోడఁ గాపురం
బొల్లగరాదు మాఁట విననొల్లని దమ్ములఁ గూడియుగడుట
జెల్లదు వలవాంగనల చిత్తమనోహర ॥చె॥

71

ఉ॥ దానముగాదు ముష్టిగొల ధర్మముఁజేసిన పాత్రపాత్ర తా
జ్ఞాన నెఱుంగకున్న పడజల్లిన మాత్ర ఫలింప చుట్వ సం
ధానరసార్ద్రకొలనియతంబులు జూడకఁయున్న రాజస
స్థానముగాదు లోభికి జనార్దన ॥చె॥

72

ఉ॥ పెట్టిననాఁడె చుట్టములప్రీతి గడించిననాడె భార్యతోఁ
బట్టరమింప శత్రువులు బారుట శూరతజ్ఞాపునాఁడె హోం
బట్టవుదాల్చుటంత కిరవైనధనాగననాఁడె తీర్థములో
మెట్టుట పిన్ననాఁడె పరమేశ్వర శ్రీపతి ॥చె॥

73

ఉ॥ యింటభుజంగమున్న దనకిష్టులు సోదర లీసుచెందినన్
తుంటురులైన యింటికిరుదోవలనాఁడు జరత్వజీర్ణమం

దంటలురాలుచున్న దగ నావరణంబు వహింపకున్న నా
యింటవసింపరాదు నరుండెన్నడు శ్రీకర ||చె||

74

చం|| తనఁగని చంద్రుడించుడిని దాశితవర్షధు లెల్లనిత్యమున్
విసతులొనర్ప సాధులను వీఁడులంచు దలంచి గవ్యకుఁ
గనకనశించుఁ గూళ సిగల్గిన యా నచుండు సాధులొ
మునులఁ దిరక్కరించి చెడిబోవడె మాధవ ||చె||

75

చం|| వలతి క నాదిసిద్ధముగ వచ్చిన సంపద హెచ్చుచుండినన్
దొలివగు వంశవర్తనపుఁ ద్రోవల బోవు చెవంటికబ్బళా
కులదగఁజూపు బోటుగనిఁ గూలము చాటను సాగరంబు వా
కలుజడిపిటికొడ్లబయి గాదె జరించును ||చె||

76

చం|| ఘోరమొకయింతలేడుఁ పెరివారల సంపద కీనుచెందినన్
కలఁత హృదంతరాళమునఁ గారియ వెట్టుట గాని నూర్యురో
చులఁ గలగుండుచెందిఁ గనఁజూడ్కుట కేమికోఁత కాశికం
బులు దమగుండ్ల చాగుటలఁ బోవునె శ్రీపతి ||చె||

77

ఉ|| చేవఁదొఱంగరాదు మృతిచేట్పుడనున్న విదాకులిచ్చినన్
భావము చెప్పరాదు దనభార్యకు పాఁగరాదు పోరులన్
జీను తోడ మిత్రులకుఁ జేయదొఱంగరాదు బాసటలో
నివనిలాటవేల్పులను నెంచగ రాదిల ||చె||

78

ఉ|| అడఁగజంకబోలను సభాంతరమందు నింబు బంటుజ
క్కడఁగరాదుదొయ్యలినిఁ గల్గవచింపగరాదు సర్వముల్
బాడఁచున్న నీతివనఁ బాధవహింపగ రాదు నెన్నడున్
వాడలరేవు పెంకి భువి పారుకుఁ జెల్లదు చెన్న కేశవా

79

—♦ నిర్గుణశతకము. ♦—

చం|| తనదగు నేర్పుచేత వినిధంబగు వస్తువులెల్ల జేసి తా
గనుఁగొనివిస్మృతభక్తులఁ గాంచడు గారడివాఁడు గాని నే

ఘనమగుమాయఁ గల్పితముఁగారడిఁజేసి భ్రమించి కాశ్యతం
బనుమతివాడి మోసపడి గంతల జిక్కిలి చెన్న కేశవా

80

ఉ॥ అదిననత్తు రూపవివిధాకృతిదోషకయుండ దానిక
త్యాదిది సత్తురూపవివిధాకృతులూర్పగ జేసి యన్నిఁక
మాదిరిఁ బట్టియున్న నిను మానవుఁడెవ్వడు విశ్వరూపిగా
గాదనకెంచువాఁడు నినుఁ గాంచినవాఁడిల॥ చె॥

81

ఉ॥ కోరికలెన్నియేనిఁగలుగున్ పంకింపమనోరధప్రజం
బూరకఁ బోవజాలను గముద్భవకారణమాలవాలమై
వేరిడు మూలమున్నెమఃప్రేల్పమి తత్త్వపథాన్ని దాపి గం
సారమసత్యమస్రుజాపునల్పి మురాంతక॥ చె॥

82

ఉ॥ మూలమెఱంగి చిత్రమునమోహము జంపి తుదీయభావనా
లోలుడు జాగ్రత్తస్థవములోఁబడి తత్త్వము విస్మరింపగా
బోలఁడ నేకవాకితరవోక్తులు దాటిమూరాగిగోవింద
యీలలెఱుంగుఁ గోపికల యీప్సిత మట్టులు॥ చె॥

83

ఉ॥ మా యకులోనుగాక ననమాలిని నిన్నుదలంప జీవులన్
పాయక జీవరూపినయి వ యిలుటగ నుగొంచుఁదా నిరా
పాయపరోక్షసాక్షిపిగ భావనసేయ సుఖప్తికావల
మా యకతీతతత్వమయిమానక భాసిలు॥ చె॥

84

చ॥ కడలేజలంబు దెచ్చియొక కాచఁకుటంబునఁబోయ దానికే
ర్పడిన వికారమంబువ్రపరంబగునట్లు భవాంశమైన యీ
జడఁడు నుపాధిబాసి నిను సత్వరమొందును కాచనిరముల్
జడనిధిమిశ్రిమింపబడు జందమునక దగ॥ చె॥

85

చ॥ దొరసి సజ్జన్మదైనపతితో రతికిన్వలపించి బాహుబం
ధురపరిరంభించునవిధుల్ ఒరగించిన భార్య ప్రిణమిల్
నొరగిన యాశరీరమునఁ దూరము నుండిభయంబు తోఁడు
వరలగజూచు నవరుగఁ వట్టిది దేహము॥ చె॥

86

చ॥ కలిగినశంకల౯విడచిఁ గాయముదిప్పుగమూలమైన యే
చెలివి నిరంతరంబుఁ దనలేజము పెంపున జీవభావమున్
గలుగఁ జరించి సంసరణ కర్మనిబద్ధముజేయుచున్న దా
తెలివి పరాత్పరుండనుచు దేలుటలేదో ? ॥చె॥ 87

ఉ॥ నూచనకైయరుంధతినెఱజూపుటకాది ధృవుండులోనుగా
జూచుట కానువాటిదొలి జూపువిధంబున కోశజీవుల౯
జూచుట నేర్పివానిదగజూచినవెన్నఁ దదంతికంబులోఁ
పైచి గ్రహింప నీకనుచు నజ్ఞులూడిరి ॥చె॥ 88

ఉ॥ పాతకుడైన ప్రాణము విపదశనున్న నిబన్ధుడైన జీ
వాతువుబోయిన౯ సుతులుపంచతనొందిన లేమిగల్గిన౯
నాఁతిసుతుండుఁ దన్ను విడనాడిన సర్వవిచారకాంతిక
వైతము కన్ననన్యము శుభంబిడజాలను ॥చె॥ 89

ఉ॥ కొన్ని పవిత్రముల్ సలుపఁ గూర్చికొర్ధములందుశక్తి మే
కొన్న గతి౯స్వతంత్రమునుఁ గొంచముఁ జేకొనఁలేని జీవిక౯
గొన్నిటలోకతంత్రములఁ గూర్చునిమిత్రము పేరుమాత్రకున్
గన్న యధేచ్ఛ కాత్మకులుకన్దగడ్కట్ట ॥చె॥ 90

చ॥ ఫలముభవాద్వితంబనుచు బాయకఁజేసెడి కామ్యకర్మలన్
గలుఁగుఫలంబుజన్మలిడుఁ గారణసంచితమంచుగూడికే
పాలియుఁ బాలంబులూడ్చుటకుఁబోయెడిఁ గూలిజనంబులూడ్చియున్
ఫలముగఁజింపనట్లు పలుబాధలనొందియు ॥చె॥ 91

చ॥ మనలను వేరుగాఁగ జలయావిరిజేసి ఘటంబులోన బం
ధనమొనరించిదానికి యధార్థపుమేఘమునొందనిక మా
తినిబిగియించినట్లు ననుఁదేహములోనఁ బిగించి మాయయ౯
ఘనమగు బెండువన్నచెర గారియఁబెట్టెడు ॥చె॥ 92

ఉ॥ మేకొని సాధనంబులను మేకుబిగించి ముఖసమైన యా
పీఁకిబిగింపుమాయ విడిపించిన వైశమ నిన్నుజేరుమా

సాకువచింపనేల నిక సాధనశంఖులభింసలేదు ని
న్నేకరణిక్ విగింపువిడి నెట్టులుండేరుదు ||చె||

93

ఉ|| లోకులు నీటియావిరి విలోలనశక్తి ని లోకతంత్రములో
వీచనిజోపయోగ మైన విల్పుగట్ట ననునీశరీరమం
దేకముగాగ జీవమతి నెక్కినిభేదమొనర్చి మాయయన్
లోకుడు వృద్ధిచెందెడు విలోకనజేయుము ||చె||

94

ఉ|| స్థూలముకంటెనిండ్రయితతులోకడుచేప హృషీకపాళికు
ద్వేలము మానసంబుమఱివేయిమడుంగులు దానికంటెనుం
బోలుకునంబు బుద్ధిదగ బుద్ధికతీత పరంబుసాక్షియై
గ్రారెడిదాత్మ నాత్మనెఱుగవ్వలె ముక్తికి ||చె||

95

ఉ|| సారెకు నిచ్చనామదిని సంగతమైన పరిక్షలోనిరా
ధారమవిద్యబంధనకుదార్చి విపత్తునొసంగునంచుప
ల్లారు గణించినిగ్గణఫలాప్తికిమాననమడిచాళివి
గోరి భజింతునిన్నె పుడు గోవ్రజమందిరి ||చె||

96

ఉ|| వారకనేనుంచు భగవంతుడు మామకమానసేంద్రియా
గారవిలక్షణోజ్వలవికారనిరంజనచిన్మయచ్చిదా
కారుడు గాని యీపురిని గల్గు మనోహరి చెన్న కేశవా
కారుడు గాడు బొంకుగడగండ్లకుమూలము ||చె||

97

ఉ|| నేనన నీవు నిచ్చలునునీకును నాకువిభేదమేమియున్
గానగలేదు గాన దరిగానని మాయదగుల్యడంగ సం
ధాన నిదానమడిన పృథానమునీకును బ్రాంతినుండుటన్
మాననజన్మలెత్తుటకు మానుటలేదిల ||చె||

98

చం|| అనయమునేడలంచు పరమాత్మమదీయహృదంతరాళరం
జనరుచిరంబుగాని పరిసంగతకంకణపారితధ్యకాం
చనరసనాదిమండిత దశాంచితపీతదుకూలధారియా
మనుజుడుగాడు గాడరయ మాయకతీతుడు ||చె||

99

తి॥ బాలుడ మానసంబుపరిపక్వమునొందగ నేడు నేర్పుకన్
జాలి నుతించినాడ ననుజాగొనరింపకభక్తపాలనా
శీలుడవన్న నీదిరుదుఁ జేవరంగక యుండప్రీతితో
పాలనసేయవడెన కృపార్ణవ శ్రీధర ॥చె॥

100

చ॥ అడుగుటలేదుసంపదల కాశవహింటచులేదు రాజ్యమం
దొడయనిజేయ నింకమదిఁ నున్నదిమానకవేడుచుంటిని
యదుగులభక్తిదప్పుఁ మఱియన్యము వేడను వేడవేడనో
జడభిశయాన కృష్ణ జలజాయతలోచన చెన్న కేశవా

101

చ॥ పారసినవేళలన్ గృష్టికిబోవుచుఁ దెన్నులభింపకాలమున్
జెఱుపక బూర్వజొదితవశికరవర్తనతోడనిత్యమున్
వరపీఠ నిశతంబు నొకవారముతోఁ భవదీయబాసుడన్
గరిమెళవంశసాగరమృగాంకుడ కృష్ణుడ చెన్న కేశవా!

102

ERRATA.

పుట	పద్యం	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
2	6	2	దలంతుమండటన్	దలంచెదన్
3	17	4	వృ	వరివృ
7	40	2	బా	చా
7	48	4	దృ	పు

■

■

